

Представлены результаты линейной оценки быков-производителей по экстерьерному типу их дочерей в сравнительном анализе животных голштинской и украинской черно-пестрой молочной пород. Установлена степень и направление корреляционной связи между оценкой линейных признаков экстерьера и величиной надоя за лактацию.

Ключевые слова: украинская черно-пестрая молочная, линейная классификация, тип, экстерьер, корреляция.

The results of linear estimation of bulls-producers are presented on the exterior type of their daughters in the comparative analysis of animals of Holstein and Ukrainian black-and-white milk breeds. A degree and direction cross-correlation connection is set between the estimation of linear signs of exterior and size of yield for a lactation.

Key words: Ukrainian black-and-white dairy, linear classification, type, exterior, correlation.

Дата надходження в редакцію: 14.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Г.П.Котенджи

УДК 636.22/28.081.14

ОЦІНКА СТУПЕНЯ ВПЛИВУ СПАДКОВОСТІ ПОЛІПШУЮЧОЇ ПОРОДИ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ

А.М. Салогуб, д.с.-г.н., Сумський НАУ

Встановлено ступінь впливу спадковості голштинської породи на мінливість ознак надою та молочного жиру у корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи оцінених за даними першої – третьої лактації.

Ключові слова: чорно-ряба, надій, вміст жиру, генотип

Актуальність проблеми. На етапах виведення та поліпшення новостворених українських порід молочної худоби при доборі та підборі тварин пріоритети надавалися й надаються не часті умовної кровності за будь-якою із вихідних порід, а вираженості у них бажаного породного типу [2,3,4,9,10,12]. Але ж питання щодо оцінки ступеня впливу спадковості поліпшуючої породи на розвиток ознак молочності корів виключати не слід, оскільки система селекційно-племінної роботи вимагає достовірного, об'єктивного та системного аналізу селекційної ситуації у часі, в тому числі, виявлення характерних закономірностей щодо прояву генотипу в конкретних умовах племінного господарства, врахування яких дозволяє адекватно вживати дієвих заходів для поліпшення тварин створених порід. У зв'язку з цим, мета досліджень – обґрунтувати доцільність відтворного схрещування та вивчити закономірності розвитку ознак молочної продуктивності залежно від впливу спадковості та паратипових чинників у селекційному процесі формування племінних стад новоствореної української червоно-рябої молочної породи в господарствах північно-східного регіону України.

Матеріал та методи досліджень. Науково-виробничі дослідження проведені в період з 2007 по 2010 роки у стадах з розведення сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи, племінних заводів ТОВ „Владана”, Підліснівської філії ПрАТ „Райз-Максимко” та племінного репродуктора ТОВ АФ „Косівщинська” Сумського району. У підконтрольних господарствах є необхідний первинний зоо-

технічний та селекційно-племінний облік, а у більшості господарств використовується його програмне забезпечення за використання СУМС “Орсек-СЦ”, що дозволило отримати всю необхідну селекційну інформацію про походження, племінні та продуктивні якості тварин на відповідно достовірному рівні. Статистичне опрацювання експериментальних проводили за методиками Е.К.Меркурьевой (1977) на ПЕОМ з використанням програмного забезпечення.

Результати досліджень. За результатами оцінки корів української чорно-рябої молочної породи шести груп помісних генотипів виявлено достовірну залежність ознак молочної продуктивності від умовної частки спадковості голштинської породи (табл.). У корів-первісток стада племінно-гозаводу “Владана” рівень надою за лактацію істотно відрізнявся в залежності від умовної спадковості голштина. Вищі надої за даними перших трьох та кращої лактації виявилися у тварин V та VI груп з вищими частками спадковості за поліпшуючою породою (75,00-87,49% та 87,5% і >). Разом з тим тварини першої групи з найнижчою часткою умовної кровності за голштинською породою (50,00% і <) відрізнялися вищою продуктивністю у порівнянні з III групою тварин, у яких ця частка істотно вища (56,26-62,50%), при цьому різниця на користь першої групи виявилася достовірною при $P < 0,05$ і становила за надоєм 501 кг молока. Достатньо високий рівень надою молока (4831 кг) помісних корів другої групи з умовною кровністю у межах 50,01-56,25% було досягнуто лише тваринами п'ятої групи (4987 кг), у яких частка кровності зросла на 24,9-31,68%.

Рівень надою корів у віці першої та другої лактацій зі спадковістю голштина 50,0% і менше залишався вищим у порівняннях з групами тварин, у яких частка умовної спадковості збільшилася до 75%. У віці повновікової лактації ця відстань зменшилася до кровності 62,51%.

Із зростанням спадковості голштина та надою за враховану лактацію спостерігалось незначне, але у деяких випадках достовірне, збільшення вмісту жиру в молоці. Достовірна різниця жирномолочності корів-первісток на 0,09% ($t_d = 2,19$) виявлена у порівнянні груп крайніх варіантів (I та IV) на користь тварин з самою найвищою

спадковості голштинської породи.

За даними третьої та кращої лактацій різниця за вмістом жиру становила, відповідно, 0,14 і 0,10% при достовірності $P < 0,05$.

за даними другої, третьої та кращої лактацій вищими показниками за цією ознакою відрізнялись тварини з високою кровністю – 87,5% і більше за голштинською породою.

Таким чином, підвищення умовної кровності корів за голштинською породою до 75,0% і вище є бажаним і ефективним засобом нарощування генетичного потенціалу тварин за надоєм молока.

Молочна продуктивність корів української чорно-рябої молочної породи залежно від умовної частки крові голштина, (M ± m)

№ гр	Умовна кровність, %	ТОВ ПЗ Владана			ПрАТ ПЗ "Райз-Максимко"			ПР ТОВ АФ "Косівщинська"		
		n	Надій, кг	% жиру	n	Надій, кг	% жиру	n	Надій, кг	% жиру
перша лактація										
I	50,00 і <	22	4619±155,1	3,66±0,031	174	4362±71,0	3,62±0,007	133	3420±69,9	3,68±0,018
II	50,01-56,25	20	4831±210,3	3,70±0,029	105	4149±106,1	3,67±0,010	42	3308±131,7	3,69±0,034
III	56,26-62,50	19	4118±201,2	3,70±0,031	127	4011±88,5	3,65±0,008	84	3473±98,7	3,68±0,022
IV	62,51-74,99	65	4545±136,7	3,68±0,027	126	4187±99,0	3,67±0,008	288	3431±50,8	3,70±0,012
V	75,00-87,49	86	4987±102,5	3,72±0,025	203	3959±91,1	3,66±0,009	438	3510±42,5	3,69±0,011
VI	87,5 і >	58	5186±141,4	3,75±0,027	28	4379±196,2	3,67±0,016	102	3645±79,4	3,67±0,021
друга лактація										
I	50,00 і <	18	4948±239,2	3,63±0,029	141	4288±82,1	3,63±0,008	115	3693±72,4	3,69±0,019
II	50,01-56,25	17	4713±276,8	3,65±0,025	91	4083±95,7	3,66±0,008	31	3920±212,0	3,68±0,057
III	56,26-62,50	19	4760±222,9	3,73±0,035	114	4152±97,0	3,65±0,007	57	3524±107,6	3,63±0,031
IV	62,51-74,99	59	4908±164,3	3,70±0,030	119	4426±115,9	3,67±0,007	182	3782±60,2	3,68±0,017
V	75,00-87,49	55	5299±141,6	3,73±0,029	172	4400±86,8	3,64±0,008	310	3819±47,9	3,66±0,013
VI	87,5 і >	31	5230±172,1	3,72±0,042	22	4615±187,8	3,66±0,014	102	3990±112,7	3,67±0,031
третья лактація										
I	50,00 і <	15	4986±301,3	3,61±0,031	153	4519±95,9	3,62±0,007	102	3975±86,3	3,68±0,024
II	50,01-56,25	12	4544±366,1	3,64±0,047	51	4342±163,3	3,67±0,019	26	4042±233,2	3,61±0,028
III	56,26-62,50	17	4961±357,7	3,66±0,051	74	4541±119,1	3,66±0,013	43	3849±167,6	3,69±0,027
IV	62,51-74,99	44	5189±197,1	3,69±0,035	85	4992±145,2	3,64±0,015	123	3850±77,4	3,71±0,017
V	75,00-87,49	36	5832±276,2	3,74±0,043	152	4462±81,4	3,65±0,008	223	3908±57,8	3,68±0,017
VI	87,5 і >	17	5628±306,2	3,75±0,056	20	4819±201,1	3,67±0,021	41	3778±124,4	3,72±0,035

Висновки. Встановлено, що рівень молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи залежить від умов господарства та умовної частки кровності поліпшуючої породи, про що свідчить висока достовірна різниця між оцінюваними ознаками. Виявлені закономірності

щодо фенотипового прояву помісного генотипу в конкретних умовах господарств дадуть змогу розробити відповідні заходи генетичного впливу для ефективного поліпшення потенціалу продуктивності тварин.

Список використаної літератури:

1. *Генетика, селекція и биотехнология в скотоводстве* / М.В. Зубець, В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник и др. Под. ред. М.В. Зубця и В.П. Бурката. – Киев: и БМТ; 1997. – 722 с.
2. *Зубець М.В., Буркат В.П.* Принципы создания красно-пестрой молочной породы // Быки-производители, используемые при выведении красно-пестрой молочной породы крупного рогатого скота (каталог). – К.: Урожай, 1986. – Вып. 2. – С. 3-14.
3. *Зубець М.В., Буркат В.П.* Основні концептуальні засади новітньої вітчизняної теорії породоутворення // Розведення і генетика тварин. – К.: Науковий світ. - 2002. – Вып. 36. – С. 3-10.
4. *Зубець М.В., Буркат В.П., Кругляр А.П., Хаврук О.Ф.* Селекційні та організаційні методи виведення української червоно-рябої молочної породи // Розведення і генетика тварин. – 1995. – Вып. 27. – С. 3-9.
5. *Каталог бугаїв молочних та молочно-м'ясних порід для відтворення маточного поголів'я в 2009 році* / П.І.Вербицький, Д.М.Микитюк, О.В.Білоус та ін. – К., 2009. – 202 с.

6. Коваль Т. П. Формування екстер'єру корів червоної молочної худоби та його зв'язок з продуктивністю / Т. П. Коваль // Вісник аграрної науки. – 2003. – № 9. – С. 70 - 72.
7. Коваль Т. П. Формування екстер'єру корів червоної молочної худоби та його зв'язок з продуктивністю / Т. П. Коваль // Матеріали конференції молодих вчених та аспірантів. – Чубинське, 2003. – С. 19 - 20.
8. Меркурьева Е.К. Генетические основы селекции в скотоводстве. – М.: Колос, 1977. – 240 с.
9. Пахолок А., Любинський О. Українська червоно-ряба молочна порода на Буковині // Тваринництво України. – 1996. - № 2. – С. 12-13.
10. Програма селекції української червоно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки / Ю.Ф. Мельник, А.М. Литовченко, О.В. Білоус, В.П. Буркат та ін. – К., 2003. – 77 с.
11. Сельцов В.И., Кожухов Д.А. Совершенствование симментальской породы методом возвратного скрещивания // Зоотехния. – 2005. – 3 8. – С. 2-5.
12. Совершенствование красно-пестрой молочной породы крупного рогатого скота на Брянщине / Е. Я. Лебедевко, Л. Н. Никифорова, А. А. Мазепкин [и др.] // Зоотехния. – 2005. - № 9. - С. 2 - 3.

Установлена степень влияния наследственности голштинської породи на изменчивость признаков надоя и молочного жира у коров сумского внутривидового типа украинской черно-пестрой молочной породы оцененных по данным первой – третьей лактаций.

Ключевые слова: черно-пестрая, надой, содержание жира, генотип

The degree of hereditation of Holstein breed is set on changeability of signs of yield and suckling fat for the cows of Sumy intrabreed type of the Ukrainian black-and-white milk breed appraised from data of the first – third lactations.

Key words: black-and-white, yield, maintenance of fat, genotype

Дата надходження в редакцію: 15.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий

УДК 636.22/28.082.26

ОЦІНКА БУГАЙВ-ПЛІДНИКІВ ЗА ЯКІСТЮ ПОТОМСТВА В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА З РОЗВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

А.П. Шевченко, аспірант, Сумський НАУ

Наведено результати оцінки бугайв-плідників української чорно-рябої та голштинської порід за якістю потомства у господарських умовах племінного заводу.

Ключові слова: українська чорно-ряба молочна, голштинська, бугай-плідник, лінія.

В сучасних умовах спеціалізації та інтенсифікації тваринництва селекційно-племінна робота у молочному скотарстві на даному етапі ґрунтується на принципах великомасштабної селекції, провідними елементами якої є добір, оцінка та інтенсивне використання виявлених у процесі оцінки бугайв-поліпшувачів [1]. Тому, щоб об'єктивно оцінити селекційну ситуацію у стаді та визначити заходи щодо добору тварин на перспективу, необхідно провести оцінку бугайв-плідників за якістю потомства в конкретних умовах їхнього використання. Це є одним із ефективних дійових заходів, який дозволяє повторно і значно об'єктивніше оцінити бугая-плідника в умовах існуючої генотипової мінливості та поєднання генотипів даного стада і, при встановленні препотентної поліпшувальної здатності, повторно використати його у підборі, що буде гарантувати відповідний селекційний ефект [3,4].

Матеріал та методи досліджень. Наукові дослідження проведені у племінному заводі з розведення новоствореного сумського внутрішньо-

породного типу української чорно-рябої молочної породи Підліснівської філії ПрАТ "Райз-Максимко" Сумського району. Матеріалом для досліджень послужили дані первинного зоотехнічного та селекційно-племінного автоматизованого обліку із бази даних програми СУМС "Орсек-СЦ". Експериментальні показники з оцінки молочної продуктивності за 305 днів першої та кращої лактацій опрацьовували методами біометричного аналізу за допомогою програмного забезпечення на ПЕОМ за формулами Е.К.Меркурьевой [2].

Результати досліджень. Аналізуючи показники молочної продуктивності дочірніх нащадків бугайв-плідників, що використовувались у даному стаді упродовж останніх років, можна зробити висновок про існування істотної диференціації надоїв дочок окремих бугайв у межах лінійної належності (табл.).

Найвищими показниками за надоєм першої лактації наглядно відрізнялися групи дочок бугайв-плідників, які відносяться до лінії Метта 1392858, за виключенням нащадків бугая Айсбе-